Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta
tyv@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne s-postitse 16.9.2026, Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta torstai 01.10.2026 klo 12.15 / HE 134/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 134/2026 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TYÖSUOJELUN VALVONNASTA JA TYÖPAIKAN TYÖSUOJELUYHTEISTOIMINNASTA ANNETUN LAIN 46 A §:N, TYÖTERVEYSLAITOKSEN TOIMINNASTA JA RAHOITUKSESTA ANNETUN LAIN SEKÄ SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON ASIAKASTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ ANNETUN LAIN 76 §:N MUUTTAMISESTA

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Työterveyslaitokselta asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa.

Työterveyslaitos toteaa asiasta kunnioittavasti seuraavan:

1. Esityksen tausta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 a §:ää, työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia (159/1978) 2 a §:n 2 momenttia, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 76 a §:ää.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa ja sujuvoittaa työsuojeluvalvonnan ja Työterveyslaitoksen tiedonsaantiprosessia liittyen ammattitauteihin ja muihin työstä johtuviin sairauksiin. Muutosten avulla pyritään lisäämään työsuojeluvalvonnan vaikuttavuutta, parantamaan Työperäisten sairauksien rekisterin tietojen luotettavuutta ja kattavuutta sekä tukemaan työperäisten terveysriskien tunnistamista, ehkäisyä ja tutkimusta.

2. Esityksen keskeiset vaikutukset

Työterveyslaitos antoi lausuntokierroksella 2.3.-10.4.2026 lausuntonsa kohteena olevasta hallituksen esityksestä. Työterveyslaitoksen aiemmin esittämät huomiot ja kannanotot löytyvät aiemmasta lausunnosta.

Seuraavaksi käsitellään muutoksia, jotka on tehty hallituksen esityksen tekstiin lausuntokierroksen jälkeen.

Muokatussa esityksessä merkittävin muutos koskee työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 2 a §:n 2 momenttia. Tämä muutos liittyy Työterveyslaitoksen tiedonsaantioikeuteen sekä Työperäisten sairauksien rekisteriin tallennettavien tietojen määrittelyyn. Muokatussa hallituksen esityksessä työsuojeluviranomaiselle ja Työterveyslaitokselle ilmoitettavat tiedot on säädetty erikseen. Lakimuutosten suhde muuhun lainsäädäntöön sekä tietosuojakysymykset on arvioitu kattavasti. Lakimuutokset tulevat voimaan 7.1.2030. Myöhäisempi voimaantuloaika antaa enemmän aikaa tietojärjestelmien kehittämiselle ja sallii kustannusten jakamisen pidemmälle aikavälille.

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 a §:n 2 momentin muuttaminen

Työterveyslaitos kannattaa uuden 2 c §:n lisäämistä työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettuun lakiin. Tämä pykälä antaisi Työterveyslaitokselle oikeuden saada terveydenhuollon palveluntarjoajilta tarvittavat tiedot Työperäisten sairauksien rekisteriä varten. Uusi pykälä korvaisi nykyisen sääntelyn työsuojelun valvonnasta annetun lain (44/2006) 46 a §:n 3 momentissa. Tiedonsaantioikeus terveydenhuollon palveluntarjoajilta alkaisi 7.1.2030.

Alkuperäisessä hallituksen esityksessä ehdotettu tietojen toimitustapa Työperäisten sairauksien rekisteriin kysely- ja välityspalvelun avulla on hylätty. Tämä palvelu ei tue saman lomakkeen lähettämistä usealle vastaanottajalle, ja kaksinkertainen lähettäminen tulisi välttää. Työperäisten sairauksien rekisterillä ei ole tarvetta reaaliaikaiseen tietojen saantiin, kuten työsuojeluviranomaisella, joten samanaikainen tietojen toimitus molemmille tahoille ei ole tarpeen.

Hallituksen esityksen mukaan Kansaneläkelaitos voisi Työterveyslaitoksen laatiman tietopyynnön pohjalta keskitetysti toteuttaa Työterveyslaitoksen tiedonsaantioikeuden terveydenhuollon palvelunantajien puolesta koskien valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin tallennettuja tietoja. Tämä vähentäisi terveydenhuollon palvelunantajien hallinnollista taakkaa. Tavoitteena on automatisoida tiedonsaanti sähköisesti järjestelmien välillä hyödyntäen tietoallasta.

Työterveyslaitos tukee tämä esityksen mukaista tietojen toimitustapaa, joka on yksinkertainen ja kustannustehokas. Tämä ratkaisu välttää ylimääräiset kustannukset, jotka liittyisivät kysely- ja välityspalvelun sekä Työperäisten sairauksien rekisterin integrointiin ja ylläpitoon. Tietojen toimitus tiedonsaantioikeudella sopii paremmin Työperäisten sairauksien rekisterin tarpeisiin kuin aiemmin ehdotettu kysely- ja välityspalvelu. Kansaneläkelaitos ja Työterveyslaitos ehdottivat tätä toimintatapaa kevään 2026 lausuntokierroksella.

Kanta-palveluiden ja Työperäisten sairauksien rekisterin välisen tietotoimituksen teknisen ratkaisun yksityiskohdat eivät ole vielä selvillä. Tietopyynnön laatimista ja tietotoimitusta on kaavailtu tapahtuvaksi 1–4 kertaa vuodessa ja teknisen ratkaisun kehittämiseen on riittävästi aikaa lakimuutoksen voimaantuloon 7.1.2030 saakka.

Kansaneläkelaitos vastaa pääasiassa Työterveyslaitoksen tietopyyntöjen käsittelystä keskitetysti terveydenhuollon palvelunantajien puolesta. Jos terveydenhuollon palvelunantaja haluaa käsitellä tietopyynnön itse, tulee sen ilmoittaa siitä Työterveyslaitokselle. Pienemmät terveydenhuollon palvelunantajat, joilla ei ole sähköistä potilastietojärjestelmää, ilmoittavat Työterveyslaitokselle ammattitauti-ilmoituksen lähettämisestä työsuojeluviranomaiselle. Työterveyslaitos voi sitten pyytää tietoja tiedonsaantioikeuden nojalla näihin ilmoituksiin liittyen. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, tällaiseen toimintatapaan jouduttaneen hyvin harvoin.

Työterveyslaitos tulee jatkossa pitämään kirjaa niistä terveydenhuollon palvelunantajista, jotka haluavat käsitellä Työterveyslaitoksen tietopyynnöt itsenäisesti. Hallituksen esityksen mukaan Työterveyslaitoksella on oikeus saada tiedonsaantioikeuden mukaiset tiedot maksutta sähköisesti, esimerkiksi suojatun sähköpostin avulla. Hallituksen esitys ei tarkemmin määrittele toimitettavien tietojen muotoa, mutta Työterveyslaitos ja terveydenhuollon palvelunantajat voivat sopia yksityiskohtaisemmista käytännöistä. Työterveyslaitos katsoo, että sen on tarpeen kehittää teknisiä ratkaisuja, jotka mahdollistavat terveydenhuollon palvelunantajilta saapuvien tietojen automatisoidun käsittelyn.

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 a §:n 2 momentin muutos tarkentaa, mitkä tarpeelliset tiedot voidaan tallentaa Työperäisten sairauksien rekisteriin. Työterveyslaitos tukee hallituksen esityksen mukaisia muuttujia. Työperäisten sairauksien rekisteriin ei tallenneta kaikkia ammattitauti-ilmoituksen tietoja, vaan tietosisältö on suppeampi kuin työsuojeluviranomaiselle toimitetut tiedot. Tietosisältö kuitenkin vastaa kattavasti rekisterin tutkimus- ja tilastointitoiminnan tarpeita.

Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 a §:n muuttaminen

Asiakastietolain mukaan ammattitauti-ilmoituksien jäljennökset tulee tallentaa valtakunnalliseen asiakastietovarantoon viimeistään 1.10.2026, lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia, jotka on mainittu

asiakastietolain 67 §:ssä. Työsuojeluviranomaiselle tietojen välittäminen on mahdollista kysely- ja välityspalvelun avulla, mutta terveydenhuollon palvelunantajat eivät ole velvoitettuja käyttämään tätä palvelua ennen työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 a §:n muutoksen voimaantuloa, eli ennen 7.1.2030. Lisäksi kysely- ja välityspalvelun käyttövelvollisuutta ei aseteta yksityisille palvelunantajille, joilla ei ole potilastietojen käsittelyyn tarkoitettua tietojärjestelmää. Ahvenanmaan terveydenhuollon palvelunantajien on liityttävä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden käyttäjäksi viimeistään 1.10.2027, kuten maakuntalaki 84/2025 määrittelee.

Työterveyslaitos puoltaa, että ammattitauti-ilmoitukset toimitetaan työsuojeluviranomaiselle kysely- ja välityspalvelun kautta hallituksen esityksen mukaisesti. Käytäntö yhtenäistää ilmoitusprosessin, parantaa tietosuojaa, säästää resursseja ja tukee terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kehitystä. Nykyisin ammattitauti-ilmoituksia tehdään vain osasta ammattitauteja ja niiden epäilyistä. Tämä tarkoittaa, että työsuojeluviranomainen saa tietoonsa vain osan tapauksista. Tavoitteena on lisätä ammattitauti-ilmoitusten määrää, jotta työolosuhteiden parantamista voidaan tukea paremmin.

Ennen 7.1.2030 ammattitauti-ilmoitukset saapuvat työsuojeluviranomaiselle eri reittejä pitkin; osa sähköisesti ja osa perinteisesti postitse tai turvasähköpostilla. Työsuojeluviranomaisella on tärkeä rooli näiden tietojen kokoamisessa ja toimittamisessa Työperäisten sairauksien rekisteriin. Työsuojeluviranomainen ja Työterveyslaitos kehittävät tietotoimitusprosessia vastaamaan siirtymäajan tarpeita.

Hallituksen esityksen mukaan ilmoitusvelvollisuus koskee ammattitauti- ja ammattitautiepäilytapauksia, joissa sairauden syntymisen johtanut altistuminen on tapahtunut työturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvassa työssä tai yrittäjän omassa työssä. Esityksessä ilmoitusvelvollisuus on rajattu koskemaan vain työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) ja maatalousyrittäjien työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) tarkoittamia ammattitauteja. Näiden lakien lisäksi on muita lakeja, joissa säädetään jonkin erityisryhmän sairauksien korvaamisesta, kuten opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa työolosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa (460/2015). Erityisryhmiä koskevissa laeissa saatetaan kuitenkin soveltaa työtapaturma- ja ammattitautilain ammattitaudin määritelmiä, mikä Työterveyslaitoksen mukaan puoltaa hallituksen esityksen linjausta. Jos ilmoitukset kattavat myös kaikkien erityisryhmien työtapaturma- ja ammattitautilaissa mainitut ammattitaudit ja niiden epäilyt, ammattitautien tilastointi on kattavaa Työperäisten sairauksien rekisterin näkökulmasta.

Hallituksen esitykseen kirjatut ammattitauti-ilmoituksen muuttujat ovat perusteltuja. Muuttujista on poistettu ”Muu työ, jossa altistunut samalla tavalla”. Työterveyslaitos arvioi aiemmalla lausuntokierroksella, että kyseisen tiedon kirjaaminen voi olla laajamittaista joidenkin potilaiden kohdalla. Työterveyslaitos totesi myös, että työsuojeluviranomainen voi saada tarvittavat tiedot suoraan ilmoituksen kohteena olevalta henkilöltä, mikäli lisätiedot ovat tarpeellisia ja suunnitellaan työsuojelutarkastustoimenpiteitä. Työterveyslaitos arvioi, että tämän muuttujan poisjättäminen nopeuttaa lomakkeen täyttämistä monissa tilanteissa.

Työterveyslaitos kannattaa sitä, että muut työperäiset sairaudet kuuluvat ilmoitusoikeuden piiriin. Jatkossa Työterveyslaitos kehittää tutkimus- ja tilastointitoimintaansa siten, että myös näiden ilmoitusten tiedot tallennetaan Työperäisten sairauksien rekisterin tietokantaan ja analysoidaan erillisenä kokonaisuutena.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 76 §:n muuttaminen

Työterveyslaitos katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 76 §:n muuttaminen on perusteltua.

3. Yleisarvio

Esitys sisältää ehdotuksia työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeuksien ja tiedonvaihdon kehittämiseksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia Työterveyslaitoksen tietojensaantiprosessiin, joka liittyy ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimukseen, selvittelyyn ja ehkäisyyn. Muutoksilla

pyritään tukemaan työsuojeluvalvonnan toteuttamista sekä vahvistamaan työelämän terveys- ja turvallisuustiedon hyödyntämistä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja tutkimuksessa.

Kokonaisuudessaan Työterveyslaitos pitää esitettyjä lakimuutoksia perusteltuina ja tukee niiden linjauksia.

Antti Koivula	Pia Perttula	Kirsi Koskela
pääjohtaja	johtaja	ylilääkäri